

Pääluokka 35 YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ympäristöministeriö rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja vihreää kasvua. Toiminnan strategiset painopisteet ovat vähähiilinen ja energiatehokas Suomi, luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous, hyvä ympäristön tila, monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut sekä hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot. Hallinnonala tekee läheistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:n vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Suomi vaikuttaa riittävän sitovan ja kattavan kansainvälisen ilmastopöytäkirjan aikaansaamiseksi ja toimeenpanemiseksi. Suomi osallistuu EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin jatkovalmisteluun ja toimeenpanoon. Tavoitteena on saavuttaa Suomen vuodelle 2020 asetettujen ilmastotavoitteiden etupainotteisesti. Ilmastolain toimeenpanolla edistetään ilmastopolitiikan ennakoitavuutta ja päästövähennystoimien toteuttamista kustannustehokkaasti. Kunnianhimoisilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaisia kasvua ja markkinoita vähähiilisille teknologioille ja ratkaisuille.

Kansallisessa ilmasto- ja energiapolitiikassa on tavoitteena muun muassa eheyttää yhdyskuntarakennetta, vähentää rakennuksista ja asumisesta aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Kaupunkiseutujen rakenteen eheytyä edistetään yhteen sovittamalla maankäyttöä, asumista, palveluja ja liikennettä huomioiden samalla elinympäristön laatu, sosiaaliset vaikutukset ja kustannustehokkuus.

Rakennusten tehostetulla energian käytöllä, uusiutuvan energian käyttöönotolla ja energiatehokkaalla rakentamisella tavoitellaan mittavia energiasäästöjä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Rakennusten energiamääräyksiä uusittaessa lähes nollaenergiarakentamisen sisällön määrittäminen ja vaikutusten arviointi edellyttävät laaja-alaista yhteistyötä ja valmistelua.

Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Lähtökohtana on luonnonvarojen hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyrkimys materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, ohjaukskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vihreää taloutta, erityisesti kierto- ja biotaloutta.

Luonnon monimuotoisuuden, vesiensuojelun ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä huomioonottamista päätöksenteossa edistetään laaja-alaisella yhteistyöllä. Vesien ja Itämeren hyvä tila edellyttää rehevöitymisen ja haitallisista aineista johtuvien riskien vähentämistä sekä vesiluonnon monimuotoisuuden suojelua kansainvälisten sopimusten ja EU:n tavoitteiden mukaisesti. Vaarallisten kemikaalien kulkeutumisen ja ympäristökuormituksen vähentäminen edellyttää valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä. Toiminta valuma-alueilla ja merillä vaikuttaa Itämeren sekä sisä- ja pohjavesien tilaan. Meriliikenteen ja erityisesti öljykuljetusten määrän kasvu Suomenlahdella lisää alusöljy- ja kemikaalionnettomuuksien riskiä ja torjuntavalmiuden tarvetta.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pyritään pysäyttämään vuoteen 2020 mennessä muun muassa turvaamalla ekosysteemejä, lajeja ja perinnöllistä monimuotoisuutta, vähentämällä luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja tukemalla luonnonvarojen kestävästä käytöstä.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittämätön tarjonta nostaa vuokra- ja hintatasoa korkeaksi. Keskusten asutuskysyntä kasvaa edelleen nopeasti myös jatkossa työpaikkojen keskittyessä voimakkaasti näille seuduille. Kohtuullisilla asumiskustannuksilla on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Valtion sekä kasvukeskusten kaupunkien ja kuntien yhteistyöllä lisätään asuntotonttien ja asuntojen tarjontaa. Valtion tukea suunnataan pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseen ja heikoimpien ryhmien asuntotilanteen parantamiseen. Ikääntyneiden asumisoloja parannetaan ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelman toimenpiteillä.

Laadukkaan elinympäristön tuottamiseen tarvitaan päteviä suunnittelijoita ja ammattitaitoista rakennustyön toteutusta. Rakenteellinen turvallisuus varmistetaan viranomaisten, rakennusalan toimijoiden ja käyttäjien yhteistyöllä. Rakennusten käyttöturvallisuus ja esteettömyys korostuvat väestön ikääntyessä. Kosteusvaurioiden vähentämiseksi otetaan käyttöön uusia toimintamalleja.

Ympäristölupa- ja arviointimenettelyiden kokonaisuuden tehostamista jatketaan. Samalla edesautetaan hankkeiden ympäristöä koskevien lupa- ja arviointimenettelyjen sujuvaa etenemistä ja turvataan ympäristönsuojelun korkea taso sekä kansalaisten osallistumismahdollisuudet ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

Kansallinen kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumus asettaa pitkän aikavälin (2050) kestävä kehityksen tavoitteet sekä kannustaa eri hallinnonaloja ja hallinnon ulkopuolisia toimijatahoja sitoutumaan toimeenpanoon.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin muun muassa rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Hallinnonalan omassa toiminnassa ja johtamisessa korostetaan toimintatapoja, jotka tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat tavoitteet toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

- Suomen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät.
- Rakentamisen ja alueidenkäytön ratkaisut tukevat vähähiilisyyttä ja energiatehokkuutta.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

- Vihreä kasvu etenee.
- Kierrätys, ml. ravinteiden kierrätys, lisääntyy.

Hyvä ympäristön tila

- Veden ja ilman laatu paranee.
- Rakennetun ympäristön kehitys parantaa ihmisen hyvinvointia.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

- Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalveluiden toimivuus turvataan.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

- Tuloihin nähden kohtuuhintainen asuntotarjonta kasvukeskuksissa lisääntyy pieni- ja keskituloisille kotitalouksille.
- Kaupunkiseutujen, etenkin metropolialueen maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevat ratkaisut tukevat ihmisten arjen sujuvuutta ja vahvistavat seutujen kilpailukykyä.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallituksen talouspoliittista strategiaa. Toiminnan vaikuttavuus ja palvelukyky pyritään säilyttämään voimavarojen vähenemisestä huolimatta.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2015 varsinainen talousarvio	2016 esitys
35.10.61	<i>Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen</i> (siirtomääräraha 3 v) — sopimusvaltuus	-	5
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot</i> (siirtomääräraha 3 v) — myöntämisvaltuus	10	10
35.10.70	<i>Alusinvestoinnit</i> (siirtomääräraha 3 v) — sopimusvaltuus	11	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2014—2016

	v. 2014 tilinpäätös 1000 €	v. 2015 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2016 esitys 1000 €	Muutos 2015—2016	
				1000 €	%
01. Ympäristöhallinnon toimita- menot	80 362	72 933	67 909	-5 024	-7
01. Ympäristöministeriön toimita-					
menot (siirtomääräraha 2 v)	37 008	31 102	28 591	-2 511	-8
04. Suomen ympäristökeskuksen toi-					
mintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 655	32 061	30 614	-1 447	-5
(21.) Ympäristöministeriön hallinnon-					
alan tuottavuusmääräraha (siirto-					
määräraha 2 v)	1 490	1 197	—	-1 197	-100
29. Ympäristöministeriön hallinnon-					
alan arvonlisäveromenot (arvi-					
omääräraha)	9 049	6 473	6 970	497	8
65. Avustukset järjestöille ja ympä-					
ristönhoitoon (siirtomääräraha					
3 v)	2 160	2 100	1 734	-366	-17
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	153 211	125 160	97 140	-28 020	-22
20. Ympäristövahinkojen torjunta (ar-					
viomääräraha)	10 893	5 400	5 900	500	9
21. Eräät luonnonsuojelun menot					
(siirtomääräraha 3 v)	2 840	2 440	2 440	—	0
22. Eräät ympäristömenot (siirtomää-					
räraha 3 v)	17 160	13 760	12 722	-1 038	-8
52. Metsähallituksen julkiset hallinto-					
tehtävät (siirtomääräraha 3 v)	34 622	34 598	37 116	2 518	7
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirto-					
määräraha 3 v)	3 000	3 000	3 000	—	0
61. Vesien- ja ympäristönhoidon					
edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	12 342	10 242	3 042	-7 200	-70
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta-					
ja korvausmenot (siirtomäärä-					
raha 3 v)	53 530	48 830	18 480	-30 350	-62
64. EU:n ympäristörahaston osallistu-					
minen ympäristö- ja luonnonsuo-	3 000	3 000	4 500	1 500	50

	v. 2014 tilinpäätös 1000 €	v. 2015 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2016 esitys 1000 €	Muutos 2015—2016	
				1000 €	%
jeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)					
65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	1 000	—	0
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 324	1 440	1 440	—	0
70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	13 500	1 450	7 500	6 050	417
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	49 869	5 793	30 806	25 013	432
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 019	4 943	4 956	13	0
(37.) Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	500	—	—	—	0
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	43 000	—	25 000	25 000	0
60. Siirto valtion asuntorahastoon	0	0	—	—	0
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 350	850	850	—	0
Yhteensä	283 442	203 886	195 855	-8 031	-4
Henkilöstön kokonaismäärä	972	903	846		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinto rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja tukee vihreää kasvua. Tavoitteena on parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä tuotetaan tietoa, arvioidaan vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja kehitetään ratkaisuja kestävästä kehityksestä ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti vastaamaan toimintaympäristön tarpeita. Säästöjen ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään.

Ympäristöhallinnon henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio ja kehittymismahdollisuudet.

Ministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen tavoitteet ja voimavarat esitetään tässä luvussa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintatavoitteet ja voimavarat on budjetoitu lukuun 35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen ja Metsähallituksen luontopalvelujen lukuun 35.10 Ympäristön- ja luonnonsuojelu.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

— Osallistutaan valtioneuvoston ilmasto- ja energiapoliittisessa selonteossa edellytetyjen alueellisten toimenpidestrategioiden valmisteluun ja toimeenpanoon sekä ilmastonmuutoksen sopeutusstrategian mukaisiin alueellisiin toimiin.

— Tuulivoimarakentamista ohjataan ympäristön, kansalaisten ja kokonaistaloudellisuuden kannalta optimaalisille paikoille.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

— Kehitetään alueen jätehuoltoa ja sitä ohjaavaa alueellista jätesuunnitelmaa. Tehostetaan toimia jätetalan uudistuneen lainsäädännön toimeenpanossa ja sen tavoitteiden toteuttamisessa.

Hyvä ympäristön tila

— Huolehditaan uuden ympäristönsuojelulain toimeenpanosta ja tehostetaan vesilain, jätelain, kemikaalilain ja nitraattiasetuksen toimeenpanon valvontaa ja raportointia. Tuetaan aluehallintovirastoja lupa-asioiden käsittelyssä sekä osallistutaan ympäristölupamääräysten perustana olevien parhaan käyttökelpoisen tekniikan velvoitteiden valmisteluun. Tehdään riskinarvioinnin perusteella valvontatarkastuksia, joista valvontasuunnitelmien mukaisten määräaikaistarkastusten osuus on vähintään puolet.

— Toteutetaan vuoteen 2021 ulottuvia vesienhoitosuunnitelmia ja valmistellaan toimeenpano-ohjelmat. Raportoidaan vuoteen 2015 ulottuvien vesienhoitosuunnitelmien toteutuminen.

— Edistetään valtion avustuksilla vesien- ja merenhoidon suunnitelmien ja ohjelmien toimeenpanon hankkeita.

— Lisätään tietoa pohjavesiin kohdistuvista riskeistä ja toteutetaan pohjavesialueiden määrittäminen ja luokittelu.

— Toimeenpannaan merenhoitosuunnitelman seuranta- ja toimenpideohjelmaa, tarkistetaan merenhoitosuunnitelman ensimmäistä osaa ja edistetään ravinteiden kierrätystä.

— Vaikutuksiltaan merkittäviä yleis- ja asemakaavoja ohjataan yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi, liikennetarpeen vähentämiseksi sekä palvelurakenteen kehittämiseksi. Parannetaan kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelua ja hillitään kaupunkiseuduilla taajamien lievealueiden hajarakentamista.

— Alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksessa huomioidaan elinympäristön turvallisuus ja terveellisyys sekä kulttuuriympäristön arvot. Tällä parannetaan ihmisten hyvinvointia ja alueiden vetovoimaa.

— Ohjataan alueidenkäyttöä siten, että viherrakenteen ja -ympäristön laatu sekä elinympäristön viihtyisyys paranevat.

— Toteutetaan kulttuuriympäristöstrategiaa ja edistetään kulttuuriympäristön hyvää hoitoa.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

— Vaikutetaan luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseen erityisesti luontotyyppeiden ja uhanalaisten lajien suojelun monipuolisella keinovalikoimalla sekä edistämällä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (MET-SO) ja soidensuojelua.

— Yhdenmukaistetaan ja tehostetaan toimintatapoja Natura 2000 -verkoston suojelun toimeenpanon ja turvaamistointien osalta ja vastataan sitä koskevien yleissuunnitelmien päivittämisestä.

— Edistetään luonnonvarojen ekologisesti kestävästä käytöstä. Aloitetaan perinnebiotooppien inventointi.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 tavoite	2016 tavoite
METSO-alueiden suojeleminen, ha	7 611	7 913	7 500	5 800
Maatalouden typpitase, kg/ha	46	46	46	46
Maatalouden fosforitase, kg/ha	4	4	4	4
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	2 500	2 145	2 200	1 800
Valtion jätehuoltotyönä toteutetut pilaantuneiden alueiden kunnostukset, kpl	15	9	12	8
Väestötiheydeltään vähintään 20 as/ha alueilla asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä, %	63,9	64,0	64,1	64,1

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 28 591 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-asetuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä:

- 1) sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, pakkauksissa sekä paristoissa ja akuissa käytettävien vaarallisten aineiden käytön rajoittaminen ja pakkausten perusvaatimukset, raskasmetallipitoisuudet ja merkinnät
- 2) otsonikerrosta heikentäviä aineita sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevien Euroopan yhteisöjen asetusten edellyttämä laitteiden huoltajien pätevyden toteaminen ja rekisteröiminen
- 3) rakennustuotteet
- 4) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää korvauksiin Motiva Services Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämisen järjestelmän mukaisten tehtävien hoidosta, Tukesille korvauksiin CE-merkitsemättömien tuotteiden markkinavalvonnasta sekä valtionavustusten maksamiseen yliopistoille, korkeakouluille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille tutkimustoimintaan.

Selvitysosa: Ympäristöministeriön keskeiset tavoitteet vuodelle 2016:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

— Saadaan aikaan riittävän kattava ja sitova kansainvälinen sopimus ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä vaikutetaan EU:ssa vuodelle 2030 asetetun vähintään 40 %:n päästövähennystavoitteen toimeenpanoon. Vahvistetaan arktisten alueiden ilmastonmuutoksikysymysten näkyvyyttä ja vaikuttavuutta.

— Parannetaan uudisrakentamisen sekä olemassa olevan rakennuskannan laatua, sisäilmastoa ja energiatehokkuutta eri ohjausvälineillä.

— Tuulivoimarakentamista edistetään kehittämällä ohjauskeinoja ja hyvää suunnittelua.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

— Kehitetään vihreää taloutta muun muassa vaikuttamalla EU:n kiertotalous- ja jätelainsäädäntöaloitteiden valmisteluun, arvioimalla eri politiikkatoimien mahdollisuuksia ja vaikuttavuutta, ja niiden toimeenpanoon sekä edistämällä uusia käytännönläheisiä toimintamalleja ja kehittämis- ja kokeiluhankkeita.

— Edistetään haitallisten aineiden ja kemikaalien hallintaa kestävästi kierrätystalouden turvaamiseksi.

— Valmistellaan jätelain (646/2011) muutosta ja lain nojalla annettavia asetuksia, sekä jatketaan jätelainsäädännön tuottajavastuusäädösten toimivuuden arviointia ja viimeistellään valtakunnallinen jätesuunnitelma.

Hyvä ympäristön tila

— Ohjataan uuden ympäristönsuojelulain toimeenpanoa ja varmistetaan EY:n teollisuuspäästödirektiivin täytäntöönpano osana ympäristölupien päätöksentekoa.

— Valmistellaan uuden kansallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskinhallintaohjelman toimeenpanon edellyttämät säädökset ja ohjeistukset. Tehostetaan ympäristövahinkojen torjunnan alueellista ja valtakunnallista suunnittelua ja koordinointia.

— Käynnistetään valtakunnallisen öljyntorjuntaohjelman laatiminen.

— Valmistellaan kansallista ilmansuojeluohjelmaa.

— Haitallisten ja vaarallisten aineiden seuranta tehostetaan lisääntyneiden vaatimusten takia.

— Käynnistetään merenhoidon toimenpideohjelman toteutus ja merenhoitosuunnitelman ensimmäisen osan päivitys.

— Valmistellaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamista ja kaavajärjestelmän kehittämistä.

— Maankäytön ja rakentamisen ohjausta uudistetaan.

— Valmistellaan kuntien rakennusvalvontayksiköiden määrää ja kokoa koskeva lakiesitys viranomaisohjauksen tehostamiseksi. Sähköinen asiointi sujuvoittaa rakentamisen lupamenettelyitä.

— Uudistetaan rakentamismääräyskokoelmaa ja edistetään rakentamismääräysten ennakoivaa ja yhtenäistä tulkintaa.

— Tehostetaan ja sujuvoitetaan ympäristöön kohdistuvia lupa- ja arviointimenettelyitä. Valmistellaan EU:n YVA-direktiivin muutos osaksi kansallista lainsäädäntöä.

— Edistetään digitalisaatiota koko ympäristöhallinnon toimialueella.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

— Huolehditaan luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian kansallisesta toimeenpanosta toteuttamalla Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kansallista strategiaa ja toimintaohjelmaa.

— Jatketaan luonnonsuojelualueiden perustamissäädösten valmistelua.

— Parannetaan lajien ja luontotyyppien suojelun tasoa ja kohdennetaan suojelutoimia uhanalaisimpiin lajeihin ja kohteisiin. Toteutetaan soidensuojelua täydentäviä toimia valtakunnallisesti arvokkaan suoluonnon turvaamiseksi ja jatketaan METSO-ohjelman toteuttamista.

— Edistetään ekosysteemipalvelujen kestävää käyttöä kehittäen erityisesti luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja maatilamatkailua ja luontoyrittäjyyttä.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

— Edistetään ikääntyneiden ja muiden erityistä tukea tarvitsevien ryhmien kotona asumista ja ehkäistään asunnottomuutta.

— Kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnittelu yhteistyöllä eheytetään kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta ja vähennetään liikennetarpeita ja parannetaan elinympäristön laatua sekä edistetään asuntorakentamista erityisesti Helsingin seudulla.

Tutkimus-, ennakointi-, arviointi ja selvitystoiminta (TEAS)

Tuotetaan hallinnolle tietoa, joka palvelee toiminnan ennakointia, ympäristöpolitiikan ja -lainsäädännön valmistelua, kehittämistä ja toimeenpanoa, kansainvälistä yhteistyötä sekä päätöksentekoa ja päätösten vaikutusten arviointia.

Vuoden 2016 kohteita ovat uudistetun ympäristönsuojelulain ja uuden jätelainsäädännön toimeenpano, kustannustehokas ja kestävä ilmastopolitiikka, luonnonvarojen kestävä käytön ja materiaalitehokkuuden edistäminen, vesien- ja merenhoitosuunnitelmien, luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön toimintaohjelman ja METSO-ohjelman toimeenpano, maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin jatkotoimenpiteet, rakennetun ympäristön laatu ja kestävyys (mm. ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma, energiatehokkuus sekä kosteus- ja homeohjelma), kaupunkiseutujen yhdyskunta- ja palvelurakenne, maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittaminen kaupunkiseuduilla ml. metropolipolitiikka, asuntopolitiikka, kulttuuriympäristö, suunnitelmallinen kiinteistönpito ja korjausrakentaminen sekä kokonais- ja kohdealuearkkitehtuurityö.

Markkinavalvontatehtävät

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) hoitaa ympäristöministeriön toimeksiannosta vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun lain (387/2013) ja akuista ja paristoista annetun valtioneuvoston asetuksen (520/2014) markkinavalvontaa. Tukes hoitaa myös otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2009 ja fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 517/2014 edellyttämät pätevyystodistukset ja niiden rekisteröinnin valtioneuvoston asetuksen (452/2009) mukaisesti. Pätevyystodistusten käsittelytuotot tuloutetaan momentille 12.35.99. Markkinavalvonta laajeni 10.7.2014 alkaen myös pakkausten perusvaatimuksia, raskasmetallipitoisuuksia ja merkintöjä koskevien Euroopan unionin direktiiviin pohjautuvien tuotevaatimusten valvontaan pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (518/2014) mukaisesti.

EU:n rakennustuoteasetukseen (EU) N:o 305/2011 perustuvaa rakennustuotteiden markkinavalvontaa hoitaa Tukes maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 181 §:n nojalla. 1.7.2013 voimaan tullessa rakennustuoteasetuksessa säädetään velvoitteet CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinavalvonnalle. Rakennustuotteiden CE-merkinnän tultua pakolliseksi 1.7.2013 ja harmonisoitujen tuotestandardien määrän lisääntyessä on sekä neuvonta- ja valvontatarve kasvanut merkittävästi. 1.1.2015 voimaan tulleen maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:n muutoksen nojalla Tukes hoitaa myös eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä annetun lain (954/2012) mukaisen markkinavalvonnan. Energiamerkintädirektiivin (2010/30/EU) ja Eco-design direktiivin (2009/125/EY) täytäntöönpanosäädösten asianmukaisen soveltamisen markkinavalvonta perustuu lakiin tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008), jonka mukaisesti Tukes vastaa markkinavalvonnasta.

EU-ympäristömerkistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (66/2010/EY) 4 artiklan toimeenpanon kansalliseksi toimivaltaiseksi elimeksi on laissa EU-ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmästä (86/2011) nimetty Motiva Services Oy, jolle korvataan ympäristömerkkiin liittyvistä tehtävistä aiheutuvia menoja.

Työajan jakautuminen tehtäväalueille (htv)

Tehtäväalue	2014 toteutuma	2015 arvio	2016 arvio
Ympäristönsuojelu	57	55	54
Luontoympäristö	50	50	48
Rakennettu ympäristö	88	88	85
Kansainväliset ja EU-asiat	19	19	19
Viestintä	13	11	10
Johto ja hallinto	57	39	34
Yhteensä	284	262	250

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2014 toteutuma	2015 varsinainen talousarvio	2016 esitys
Bruttomenot	36 317	31 902	29 391
Bruttotulot	762	800	800
Nettomenot	35 555	31 102	28 591
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 222		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 675		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kosteus- ja hometalkoot	-700
Poliittinen toiminta (HO 2015)	-65
Siirto momentille 23.01.02	-75
Siirto momentille 35.01.04	-500
Siirto momentilta 35.01.21	11
Tukes korvaukset	60
VNHY:n perustamisesta aiheutuva siirto momentille 23.01.01 (-3 htv)	-770
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-11
Palkkaliukumasäästö	-83
Palkkausten tarkistukset	130
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-170
Toimintameno säästö (HO 2015)	-340
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirron palautus momentilta 28.20.01)	2
Yhteensä	-2 511

2016 talousarvio	28 591 000
2015 talousarvio	31 102 000
2014 tilinpäätös	37 008 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 30 614 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) kehittää ratkaisuja kestävästä kehityksestä edistämiseksi erityisesti valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Ratkaisujen pohjaksi SYKE tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia. SYKE huolehtii myös useista EY-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Toimintamäärärahalta palkattua henkilöstöä arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin noin 24 henkilötyövuotta ja muulla rahoituksella palkatun henkilöstön työpanoksesta noin 16 henkilötyövuotta. Tutkimuslaitosuudistukseen sopeutumi-

nen vaikuttaa tehtävien hoitamiseen käytettäviin voimavaroihin vuosina 2015—2017. Muutokset tarkennetaan yhteisen suunnittelun kautta.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen toiminta vaikuttaa kestävästä kehityksestä tietämyksen uudistamisen ja uuden tiedon välittämisen kautta. Tiedon keskeisiä käyttäjiä ovat valtioneuvosto, aluehallinto, kunnat, maakuntien liitot, liike-elämä, tiedotusvälineet, kansalaisjärjestöt sekä yksityiset kansalaiset.

Vaikuttavuustavoitteet ovat:

- Biotalous ja kiertotalouden kasvu on kestävästä ilmastonmuutoksen hillinnän, vesi- ja muiden luonnonvarojen käytön, vesistöjen ja Itämeren kuormittumisen sekä ekosysteemien turvaamisen kannalta.
- Elinympäristöt ovat monimuotoisia, terveellisiä sekä hyvinvointia edistäviä ja niiden merkitys osana ennaltaehkäisevää kansanterveysystyötä tiedostetaan.
- Ympäristöä koskevaa tietoa tuotetaan, jaetaan ja käytetään tehokkaasti, digitalisaation myötä kansalaisten osallistumisen edellytykset elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon paranevat ja ympäristötiedon tuottamiseen, jalostamiseen ja jakeluun kehittyä uutta yritystoimintaa.
- Ympäristösääntelyn ongelmakohdat on tunnistettu ja niitä on poistettu kokeilemalla uusia toimintamalleja, käyttämällä hyväksi osallistavaa sääntelyn kehittämistä sekä sääntelyn ja kokeilujen johdonmukaista arviointia.
- Eri toimijoiden yhteistyöhön perustuvat kokeilut tuottavat innovaatioita ja ratkaisumalleja, joiden avulla suomalaisen yhteiskunnan ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä voidaan vahvistaa ja joita voidaan hyödyntää myös kansainvälisesti.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat tulostavoitteet:

- SYKE ottaa tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan erityisesti huomioon seuraavat kysymykset:
 - biotalous ja ja kiertotalous
 - ympäristön seurannan tehostaminen yhdistämällä eri tahojen tuottamia tietoja mm. kaukokartoituksen ja mallien avulla tuotettuun tietoon
 - luonnonvarojen, ympäristön tilaa, päästöjä sekä muita paineita ja riskejä kuvaavien SYKEN keskeisten tietovarastojen ja -järjestelmien sekä paikkatietopalvelujen kehittäminen ja käytettävyyden parantaminen
 - arktisen alueen ympäristökysymykset
 - ikääntymisen ja väestörakenteen muutoksen vaikutukset palvelurakenteisiin, asumiseen ja liikkumiseen sekä kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.
- SYKE osallistuu aktiivisesti Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) ja Sosiaali- ja terveysalan yhteenliittymän (SOTERKO) kehittämiseen tutkimuslaitosuudistuksen linjausten mukaisesti.
- SYKE osallistuu ympäristöä koskevan sääntelyn uudistamiseen sekä tutkimus- ja kehittämishankkeiden kautta että tukemalla EU-sääntelyyn vaikuttamista asiantuntijaroolissa.
- SYKE osallistuu EU:n Horisontti 2020 -ohjelman, LIFE-ympäristörahan ja muiden EU:n rahoitusinstrumenttien hakuihin.
- SYKEN ja Motivan yhteinen palvelukeskus (FISU) tukee kuntia ja kaupunkeja resurssitehokkuuden lisäämisessä.

— Vesitilannepalveluja kehitetään tukemaan monipuolisesti sekä vesivarojen käyttöä että vesiensuojelua ja ilmastonmuutokseen sopeutumista. SYKEN ja Ilmatieteen laitoksen yhteinen Tulvakeskus-palvelu tuottaa ajantasaiset sää- ja vesitilannetiedot ja -varoitukset viranomaisille ja kansalaisille.

— Tutkimusala Arandaa hyödynnetään kustannustehokkaasti ja laajapohjaisesti yhdessä SMHI:n (Svenska Meteorologiska Institutet), Luonnonvarakeskuksen ja muiden Itämeritutkimusta ja -seurantaa tekevien tahojen kanssa.

— SYKEN laboratorioden ympäristömittausten laatua ja luotettavuutta kehitetään edelleen, SYKE osallistuu aktiivisesti kansainväliseen metrologiatutkimukseen ja kehitysohjelmaan sekä tiivistää laboratorioyhteistyötä muiden LYNET-laitosten sekä yhteistyölaitosten kanssa.

— SYKEN toimintaa sopeutetaan edelleen tutkimuslaitosuudistuksen linjausten mukaisesti.

Taloudellisuus

Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 4 milj. euroa, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan lähes puolet. Muulta valtionhallinnolta arvioidaan saatavan rahoitusta 11,5 milj. euroa. Talousarvion ulkopuolinen rahoitus arvioidaan 7 milj. euroksi, josta EU:n osuus on noin 4,5 milj. euroa. Entistä voimakkaampi kansainvälinen verkostoituminen vahvistaa SYKEN kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Tuottavuus

Tuottavuutta parannetaan kehittämällä verkostoyhteistyötä, toimintaprosesseja ja tietojärjestelmiä sekä laajentamalla sähköisiä verkkopalveluja kansallisesti ja kansainvälisesti. Tuottavuutta nostetaan myös tukitoiminnoissa. Merentutkimuksessa yhteistyötä jatketaan erityisesti Ilmatieteen laitoksen ja Ruotsin hydrometeorologisen laitoksen (SMHI) kanssa synergia- ja tuottavuushyötyjen saavuttamiseksi. Työnjakoa Ilmatieteen laitoksen kanssa selvennetään. Merentutkimuksen kansallista koordinaatiota ja tutkimusinfrastruktuuria edistetään kansallisten tutkimusinfrastruktuuri-linjausten mukaisesti.

Koko ympäristöhallinnon tuottavuutta parannetaan muun muassa kehittämällä ympäristön seuranta- ja tietojärjestelmiä sekä lisäämällä seurantaan perustuvan raportoinnin automatisointia ja tietovarantoihin liittyvää yhteistyötä.

Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) puitteissa tuottavuutta parannetaan monipuolistamalla tutkimusyhteistyön toimintamalleja, kehittämällä yhdessä seurantamenetelmiä ja ottamalla niitä käyttöön, hyödyntämällä seurannassa uusia yhteistyömalleja sekä lisäämällä edelleen toimitila-, laboratorio- ja tutkimusinfrastruktuuriyhteistyötä.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötövuosien ja kustannusten arvioitu jakautuminen tehtäväalueittain vuosina 2014—2016

Tehtäväalue	2014		2015		2016	
	toteutuma kustannukset milj. €	htv	arvio kustannukset milj. €	htv	tavoite kustannukset milj. €	htv
Tutkimus-, kehitys- ja kokeilutoiminta	30,3	343	26,8	299	25,4	283
Asiantuntijapalvelut ja viranomaistoiminta	18,9	165	18,4	153	17,5	145
Ympäristönseuranta ja tietovarannot	14,4	102	13,2	121	11,5	100
Hallinnonalan palvelut ¹⁾	2,2	26	1,2	14	1,1	13
Yhteensä	65,8	636	59,6	587	55,5	541
Toimintamenorahoitukseen perustuvan henkilötövuosien määrä		362		340		322

¹⁾ Seurantakohdeuudistuksen takia vuosien 2014 ja 2015 tiedot eivät ole täysin vertailtavat tietovarantojen kustannusten osalta. Vuonna 2014 osa tietovarantojen kustannuksista ja henkilötövuosista on sisällytetty hallinnonalan palveluihin. Vuonna 2015 hallinnonalan palvelut ovat yhteinen viestintä ja koulutuspalvelut.

SYKEN kokonaishenkilömäärän arvioidaan olevan noin 541 henkilötyövuotta. Toimintamomentin suoralla budjettirahoituksella palkatun henkilöstön määrä on 322 htv. Henkilöstön määrässä on otettu huomioon siirrot Valtoriin (9 htv) ja TULA-vähennykset (15—20 htv). Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon tuottavuushankkeiden vaikutukset. Tutkimus- ja asiantuntijatehtävien alueellistamista SYKEN alueellisiin toimipaikkoihin jatketaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2014 toteutuma	2015 varsinainen talousarvio	2016 esitys
Bruttomenot	55 969	58 061	54 614
Bruttotulot	24 586	26 000	24 000
Nettomenot	31 383	32 061	30 614
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 839		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 111		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2014 toteutuma	2015 varsinainen talousarvio	2016 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	12 836	13 000	11 500
— EU:lta saatava rahoitus	4 047	5 000	4 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 315	4 000	2 500
Tuotot yhteensä	19 198	22 000	18 500
Hankkeiden kokonaiskustannukset	34 439	39 000	35 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-15 241	-17 000	-16 500
Omarahoitusosuus, %	44	44	47

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määräraha on tarkoitettu käyttämään 2 100 000 euroa ympäristöhallinnon yhteisiin ydintoiminnan edellyttämiin ICT-palveluihin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 35.01.01	500
VNHY:n perustamisesta aiheutuva siirto momentille 23.01.01	-24
Ympäristötiedon hankinnan, varastoinnin ja jakelun kehittämishanke Envibase (v. 2015 rahoitus) (momentille 35.01.21 tehdyn siirron palautus momentille 28.70.20)	-2 610
Ympäristötiedon hankinnan, varastoinnin ja jakelun kehittämishanke Envibase (v. 2016 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	2 270
Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-18

Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-101
Palkkaliukumasäästö	-169
Palkkausten tarkistukset	157
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-1 307
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-139
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-233
Vuokramenojen indeksikorotus	23
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-28
Tasomuutos	232
Yhteensä	-1 447

2016 talousarvio	30 614 000
2015 talousarvio	32 061 000
2014 tilinpäätös	30 655 000

(21.) Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 35.01.01	-11
Tasomuutos	-1 186
Yhteensä	-1 197

2015 talousarvio	1 197 000
2014 tilinpäätös	1 490 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 970 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 23.01.29	-125
Valtori (siirto momentilta 28.01.29)	25
Tasomuutos	597
Yhteensä	497

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2016 talousarvio	6 970 000
2015 talousarvio	6 473 000
2014 tilinpäätös	9 049 043

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 734 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille
- 2) valistus- ja neuvontatoiminnan tukemiseen valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille
- 3) saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisiin avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin
- 4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen
- 5) kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämislaisissa tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Järjestötukien säästö (HO 2015)	-266
Tasomuutos	-100
Yhteensä	-366
2016 talousarvio	1 734 000
2015 talousarvio	2 100 000
2014 tilinpäätös	2 160 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:n vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Vaikutetaan aktiivisesti riittävän sitovan ja kattavan kansainvälisen ilmastopöytäkirjan aikaansaamiseksi ja toimeenpanemiseksi. Osallistutaan EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapakettin jatkovalmisteluun ja toimeenpanoon tavoitteena mm. EU:n päästökauppajärjestelmän toimivuus sekä riittävä kustannustehokkuus ja joustavuus päästökaupan ulkopuolisen sektorin taakanjaossa. Tavoitteena on saavuttaa etupainotteisesti Suomen vuoden 2020 ilmastotavoitteet.

Käynnistetään yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa ilmastolain toimeenpano tavoitteena parantaa ilmastopoliittikan pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta ja valmistelun avoimuutta sekä toimien kustannustehokkuutta.

Ilmastotoimien kustannustehokkuus sekä EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen edellyttävät, että päästöjen vähentäminen perustuu tutkittuun tietoon. Asetetaan kansallinen ilmastopaneeli tukemaan suunnittelua ja päätöksentekoa.

Kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tapoja edesauttaa vähähiilisiä ja energiatehokkaita ratkaisuja sekä innovaatioita julkisella sektorilla, mukaan lukien kunnissa ja alueilla, sekä kuluttajavalinnoissa.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

Tavoitteena on luonnonvarojen hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyrkimys materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja.

Rakenteellisilla muutoksilla, ohjauskeinoilla sekä kokeiluilla edistetään vihreää kierto- ja biotaloutta sekä kysyntälähtöisiä ratkaisuja. Innovatiivisten ja kestävien julkisten hankintojen avulla parannetaan ympäristöä, julkisen sektorin resurssitehokkuutta sekä kehitetään suomalaista cleantech-liiketoimintaa. Kehitetään tapoja vähentää jätteiden syntyä koko tuotanto- ja kulutusketjun aikana. Uudistetaan valtakunnallinen jätesuunnitelma. Vaikutetaan ja osallistutaan aktiivisesti EU:n uuden kiertotalouspaketin valmisteluun.

Kierrätetään ravinteita tehokkaasti ravinnepäästöjen vähentämiseksi, fosforivarojen säästämiseksi sekä bio- ja kiertoalouden ja vesien hyvän tilan edistämiseksi.

Vihreän talouden ratkaisuja kehitetään ja kokeillaan uuden liiketoiminnan ja palveluntuotannon luomiseksi sekä niitä ohjaavan lainsäädännön ja muun ohjauksen tehostamiseksi ja sujuvoittamiseksi yhteistyössä avaintoimijoiden kanssa.

Hyvä ympäristön tila

Tavoitteena on erityisesti parantaa Itämeren, sisävesien ja pohjavesien tilaa, vähentää pilaantuneesta maaperästä aiheutuvia ympäristöriskejä ja ehkäistä öljy- ja kemikaalivahingoista aiheutuvia ympäristövaurioita. Toimenpiteitä Itämeren sekä sisävesien tilan parantamiseksi ja niiden kohdistuvien ympäristöuhkien ehkäisemiseksi ja torjumiseksi toteutetaan eri hallinnonaloilla laaja-alaisena yhteistyönä.

Itämeren suojelutoimissa keskeisellä sijalla ovat ravinteiden kierrätyksen tehostaminen, merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman (2016—2021) ja merenhoidon seurantaohjelman (2014—2020) toteuttaminen. Yhteistyötä jatketaan muiden Itämerivaltioiden kanssa Itämeren suojelukomission (HELCOM) toimenpideohjelman ja EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpanemiseksi samoin kuin yhteistyötä Pietarin ja muun Luoteis-Venäjän kanssa Itämeren kuormituksen vähentämiseksi. Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointien tietoja käytetään sekä edistämään Itämeren luontotyyppien, lajien ja merialueiden suojelua että tukemaan meren ja sen luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa vesien hyvä tila vähentämällä vesiin kohdistuvia paineita. Liiallista ravinne- ja haitallisten aineiden kuormitusta vähennetään valuma-alueilla sekä tehdään vesien kunnostusta ja muita toimenpiteitä vesienhoitosuunnitelmien vuoteen 2021 laadittujen toimenpideohjelmien mukaisesti.

Öljy- ja kemikaalivahinkoja ehkäistään ja rajoitetaan turvaamalla riittävä torjuntavalmius. Öljyjättemaksuilla tuetaan valtakunnallisesti kattavan öljyjätehuoltojärjestelmän ylläpitoa ja öljyn pilaamien alueiden kunnostusta.

Pilaantuneiden maa-alueiden riskikohteiden tutkimista ja kunnostamista edistetään valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman mukaisesti. Kiireellisiä isännättömiä kohteita kunnostetaan uudistuvan valtion jätehuoltojärjestelmän sekä öljysuojarahaston JASKA-hankkeen kautta.

Jatketaan merkittäviä ympäristö- ja kemikaaliturvallisuusriskejä aiheuttavaan yritystoimintaan liittyvien toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämistä.

Ilman epäpuhtauksista aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja vähennetään. Osallistutaan EU:ssa päästökattodirektiivin uudistamiseen sekä vaikutetaan Suomelle asetettaviin päästövähennysvelvoitteisiin ja pienten ja keskisuurten energiantuotantolaitosten direktiiviehdotuksen valmisteluun. Kansallisen ilmansuojeluohjelman valmistelua jatketaan.

Ympäristölupa- ja arviointimenettelyiden kokonaisuutta tehostetaan. Tavoitteena on, että investointihankkeiden ympäristöä koskevat lupa- ja arviointimenettelyt etenevät sujuvasti.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategian toimintaohjelman toteutusta jatketaan. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien luonnonsuojeluun varattujen alueiden hankintaa ja korvausmenettelyjä käytettävissä olevien aimpaa niukempien määrärahojen puitteissa. Soidensuojelussa edetään tehtävien päätösten mukaisesti. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteutusta jatketaan määrärahan sallimissa puitteissa yhteistyössä metsäviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Luonnonsuojelualueilla jatketaan metsien ja soiden ennallistamista, perinnebiotooppien, lehtojen ja lintuvesien kunnostusta ja hoitoa sekä luontotyyppien inventointia ja lajistokartoituksia. Natura 2000 -tietokanta ja verkoston yleisuunnitelmat päivitetään sekä verkostoa täydennetään. Suojelualueverkoston toimivuuden ja edustavuuden kokonais-tarkastelu aloitetaan. Luontotyyppien toinen uhanalaisuustarkastelu käynnistetään. Luonnonsuojelulain maisemanhoitoalueiden valmistelua jatketaan. Aloitetaan valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi.

Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelman suuntaviivojen mukaan tärkeät lajistokeskittymät kartoitetaan suojelutoimien kustannustehokkaaksi kohdentamiseksi. Kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä turvataan ja eliötyöryh-mätyötä jatketaan.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, alusten torjuntavalmiuden ylläpidosta, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuviin menoihin

2) ympäristövahinkojen torjunnan kansainvälisestä yhteistyöstä, koulutus- ja kehittämistoiminnasta ja oikeudenkäyn-neistä aiheutuviin menoihin, öljyntorjuntavarastojen vuokriin ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osal-listuvien palkkioihin

3) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjä kansainvälisiä jätesiiroja joudutaan palauttamaan, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta.

Torjuntakaluston hankintamenot budjetoidaan sitoumusperusteisina.

Selvitysosa: Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirojen palauttamisesta toimivaltaiselle vi-ranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99.

Korvaukset öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta tuloutetaan momentille 12.35.10.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	500
Yhteensä	500
2016 talousarvio	5 900 000
2015 talousarvio	5 400 000
2014 tilinpäätös	10 893 038

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon

2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) tukeviin toimenpiteisiin, jotka koskevat erityisesti viestintää, inventointeja, yhteistyötä, kohdentamista ja seurantaa

3) uhanalaisten eliölaajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon, sekä niihin liittyvien työryhmien toimintaan, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen sekä vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen

4) luonnonsuojelusuunnitteluun, maa-aineslain soveltamiseen sekä pohjavesien suojeluun liittyvään suunnitteluun ja kunnostamiseen

5) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin, edellä olevien perustelujen mukaisiin tehtäviin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla inventoidaan ja hoidetaan yksityisiä luonnonsuojelualueita erityisesti siltä osin kuin hoito ei kuulu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan (METSO). Luonnonsuojelulain mukaisen luontotyyppien inventointeja jatketaan. Valmistellaan ja toteutetaan luonnonsuojelulain mukaisia uhanalaisten lajien suojeluohjelmia, hoidetaan uhanalaisten lajien esiintymispaikkoja ja seurataan uhanalaisuuden muutoksia. Luonnon monimuotoisuutta edistäviä hoitosuunnitelmia ja -toimenpiteitä tehdään arvokkailla perinnebiotoopeilla. Näiden suunnitelmien ja toimenpiteiden kohdentamisen tueksi käynnistetään valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua edistetään. Maa-ainesten kestävään käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Maa-ainesten ottoalueiden kunnostusta ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneillä alueilla tehdään mahdollisuuksien mukaan.

2016 talousarvio	2 440 000
2015 talousarvio	2 440 000
2014 tilinpäätös	2 840 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 722 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ympäristön kunnostuksen, vesienhoidon sekä pohjaveden suojelun kulutusmenoluonteisiin menoihin, jotka liittyvät toiminnan kehittämiseen ja hankkeiden valmisteluun sekä valtion hankkeista johtuviin tarkkailu- ja muihin velvoitteisiin

2) vesiseurannan kehittämiseen ja seurantaverkon ylläpitämiseen

3) ympäristötehtävien näytteenoton, laboratoriopalveluiden ja muiden ostopalvelujen hankintaan

4) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen

5) vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointeihin

6) ravinnekierrätyksen edistämiseen Itämeren kuormituksen vähentämiseksi sekä Saaristomeren ja Selkämeren valuma-alueiden maatalouden vesiensuojelun tehostamiseen

7) merenhoidon suunnittelun edistämiseen ja yhteensovittamiseen

8) päästövähennystavoitteisiin ja kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin selvityksiin, ilmastopolitiikan kehittämiseen sekä vihreää bio- ja kiertotaloutta edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin

9) enintään 53 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen kohtien 1—4 tehtäviin, enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 4 tehtäviin sekä enintään 17 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohtien 5—8 tehtäviin.

Määrärahaa saa käyttää myös avustuksiin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin edellä tarkoitettujen käyttötarkoitusten edistämiseksi.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristönsuojelun menot	8 122 000
Ympäristötehtävien ohjaus ja kehittäminen	2 000 000
Itämeren suojelu	2 140 000
Vihreän talouden kehittäminen ja kokeiluhankkeet	460 000
Yhteensä	12 722 000

Määrärahasta 3 700 000 euroa on tarkoitus käyttää ympäristön- ja vesienhoitoon sekä pohjavesien suojeluun liittyviin hankkeisiin sekä kunnostushankkeiden valmisteluun ja yhteiseen kehittämistoimintaan, velvoitteiden hoitoon sekä vesiseurantaverkoston ylläpitoon ja hoitoon. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten laboratorio- ja muiden ympäristötehtävien ostopalvelujen hankintaan käytetään 4 422 000 euroa, josta 1 422 000 euroa on siirtoa momentilta 32.01.02.

Itämeren kuormituksen vähentämiseksi ja Saaristomerен tilan parantamiseksi määrärahaa kohdennetaan erityisesti Saaristomerен ja Selkämerен valuma-alueille ravinnekierrätysohjelman kehittämishankkeisiin ja suojelutoimenpiteisiin. Itämerен suojelun määrärahaa käytetään myös vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointeihin aiempaa rajatummilla, luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkailla alueilla. Merenhoidon suunnittelulla toteutetaan myös HELCOM:n Itämerен toimintaohjelmaa.

Määrärahaa käytetään myös vihreää taloutta edistäviin kehitys- ja kokeiluhankkeisiin, kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin sekä ilmastopaneelin ja biodiversiteettipaneelin (IPBES) toimintaan. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vihreän talouden kehittäminen ja kokeiluhankkeet	-660
Ympäristöseurantojen näytteenoton ostopalvelut (siirto momentilta 32.01.02)	1 422
Tasomuutos	-1 800
Yhteensä	-1 038

2016 talousarvio	12 722 000
2015 I lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	13 760 000
2014 tilinpäätös	17 160 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 37 116 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden, erämaa-alueiden sekä arvokkaiden kulttuurikohteiden hoidon ja opastustoiminnan menoihin sekä yksityisten suojelualueiden hoitomenoihin

2) luonnonsuojelualueilla ja -kohteilla niiden suojelutarkoitusta palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 10 000 euroa ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Toiminnan tavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

- Lajien ja luontotyyppien suojelutaso paranee.
- Natura 2000- ja luonnonsuojelualueverkoston tila paranee.
- Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden arvot säilyvät ja tila paranee.
- Luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 arvio	2016 tavoite
NATA-arvioitujen Natura-alueiden lukumäärä	37	30	40	30
Ennallistaminen (ha)	2 212	1 627	860	800
Lajiesiintymätarkistukset (kpl)	-	-	1 800	1 900
Käyntimäärät: kansallispuistot, valtion retkeilyalueet, luontokeskukset	3 642 600	3 649 300	3 647 000	3 650 000
Luontokeskusten, maastopalveluiden ja lupa-asiakkaiden asiakastytyväisyys	4,04	4,04	4,05	4,04

Metsähallitus

— toteuttaa Natura 2000- ja muilla suojelualueilla hoito-, ennallistamis- ja muita suojelutoimia tavoitteena alueiden tilan ja kytkeytyneisyyden sekä ekosysteemipalveluiden toiminnan parantaminen. Metsähallitus myös seuraa tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta sekä vastaa koko suojelualueverkoston tilan seurannasta

- parantaa uhanalaisten ja luontodirektiivin lajien ja luontotyyppien sekä lintudirektiivin lajien suojelutasoa täydentämällä niitä koskevaa tietopohjaa ja kohdentamalla sen perusteella suojelutoimet mahdollisimman tehokkaasti
- luo edellytyksiä luontomatkailulle ja luonnon virkistyskäytölle parantamalla käytön kannalta keskeisten luonnonsuojelualueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä sekä seuraa näiden alueiden taloudellista merkitystä ja muita hyötyjä
- osallistuu metsien ja vesialueiden virkistys- ja matkailukäytöstä laadittavan selvityksen valmisteluun
- viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja käyttömahdollisuuksista edistäen luonnossa virkistäytymisestä koituvia myönteisiä vaikutuksia
- osallistuu merenhoidon suunnitteluun ja toimeenpanoon ja kehittää sisävesien monimuotoisuuden suojelua
- vastaa luonnonsuojelualueiden tietojärjestelmien kehittämisestä ja teknisestä ylläpidosta
- ylläpitää ja hoitaa kulttuurihistoriallista kiinteistövarallisuutta valtion kiinteistöstrategian periaatteiden mukaisesti.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 4 900 000 euroa, josta noin 200 000 euroa on tarpeettomien kiinteistöjen myyntituloja.

Muut tunnusluvut

	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 arvio	2016 esitys
Kansallispuistojen hoito (kpl)	37	37	39	39
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (kpl)	536	665	735	870
Kansallispuistojen hoito (ha)	981 000	984 000	988 000	988 000
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (ha)	703 000	763 000	990 000	1 070 000
Muiden luonnonsuojelukohteiden hoito (ha)	1 050 000	1 002 000	790 000	720 000
Erämaa-alueiden (12 kpl) hoito (ha)	1 490 000	1 489 000	1 489 000	1 489 000
Erityisesti suojeltavien lajien esiintymien suojelu (kpl)	4 211	4 211	4 250	4 250
Muiden uhanalaisten ja luontodirektiivilajien esiintymien suojelu (kpl)	-	18 160	30 000	30 000
Muinaisjäännösten lkm (kpl, Museoviraston rekisteri)	2 380	2 273	2 273	2 273
Suojeltujen rakennusten lukumäärä (kpl)	312	334	340	340
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden määrä (kpl)	30	30	29	28

Hallitusohjelman toimenpiteiden mukaan luonnonsuojelualueiksi jo varattujen alueiden suojelutoimet, kuten maanmittaustoimitukset, hoito- ja käyttösuunnitelmat viedään loppuun 8 000 000 euron kertaluonteisella määrärahalta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen siirto momentilta 35.10.63 (HO 2015)	8 000
Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden hoito	-350
Luonto- ja kulttuurikohteiden infran kertaluonteisen lisäyksen poisto	-5 000
Nuorten työllistäminen	-500
Paikkatietojärjestelmien ylläpito ja jatkokehittäminen (siirto momentilta 35.10.63)	350
Palkkausten tarkistukset	18
Yhteensä	2 518

2016 talousarvio	37 116 000
2015 talousarvio	34 598 000
2014 tilinpäätös	34 622 000

60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/1986) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Öljyjättemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää osa öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamiseen. Korvauserusteista on säädetty tarkemmin öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 15 §:ssä.

Määräraha yhdessä momentin 35.10.65 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2016 talousarvio	3 000 000
2015 talousarvio	3 000 000
2014 tilinpäätös	3 000 000

61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 042 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin (1299/2004) perustuvien vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmien toimenpiteiden toteuttamisen tukemiseen vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tai ylläpitämiseksi

2) valtion töinä tai avustuksina toteutettavien vesienhoitosuunnitelmiin sisältyvien ympäristötöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista aiheutuvien menojen sekä jätelaisissa (646/2011) säädettyjen valtion jätehuoltotöiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisesti tukiin, joilla toteutetaan vesienhoitosuunnitelmiin perustuen yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelua

4) vesienhoitosuunnitelmien mukaiseen talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen (209/2011) toimeenpanoa edistävään neuvontaan.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeista aiheutuvien enintään 13 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Momentin määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovitava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Valtuus

Vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanon toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2016 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2016 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 5 000 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahasta käytetään 1 360 000 euroa vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman toteuttamiseen, pinta- ja pohjavesien tilan parantamiseen ja hyvän tilan turvaamiseen. Erityisesti heikentyneiden ran-

nikkovesien ja jokien tilaa parannetaan. Julkisen sektorin kumppanuuksia vahvistetaan yksityisen sektorin ja vapaaehtoisjärjestöjen kesken. Samalla tuetaan vesiteknologian vientimahdollisuuksia ja yritysten kilpailukykyä lisäämällä suomalaista vesiosaamista, uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyviä käytäntöjä. Määrärahasta käytetään 1 360 000 euroa pilaantuneiden alueiden kunnostamiseen joko avustuksina tai valtion jätehuoltotoina ympäristö- tai terveysriskien kannalta merkittävässä kohteissa, jotka ELY-keskukset ovat priorisoineet. Määrärahaa voidaan käyttää myös ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta välttämättömien toimien rahoittamiseen.

Momentin määrärahoista maksettavaan arvonlisäveroon on varattu 322 000 euroa. Arvonlisäveron käyttöä seurataan ja tarvittaessa tehdään muutokset määrärahan mitoitukseen.

Momentin määrärahalla edistettäviä hankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoidusta momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan arvioitu käyttö

	Myönnetään €
1. Pinta- ja pohjavesien tilan parantaminen	1 360 000
2. Pilaantuneiden alueiden kunnostus	1 360 000
3. Arvonlisävero	322 000
Yhteensä	3 042 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2016 lähtien
Vuoden 2016 sitoumukset	-	2 500	2 500	5 000
Menot yhteensä	-	2 500	2 500	5 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-7 200
Yhteensä	-7 200

2016 talousarvio	3 042 000
2015 talousarvio	10 242 000
2014 tilinpäätös	12 342 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 480 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen

- 2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä
- 3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7 a §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin
- 4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin
- 5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin
- 6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkinnästä aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin
- 7) enintään 120 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten käsittelyä
- 8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen
- 9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista
- 10) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua
- 11) metsätuhojen torjunnasta annetun lain perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankittulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2016 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2016 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä toimeenpannaan pääasiassa valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Lisäksi toteutetaan METSO-ohjelmaa. Määrärahaa käytetään myös vuonna 2015 käynnistyvän soidensuojeluntäydennysohjelman toimeenpanoon. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja. Vuosina 1971—2013 on valtion omistukseen hankittu alueita luonnonsuojelutarkoituksiin yhteensä noin 400 300 hehtaaria ja perustettu yksityisiä suojelualueita korvausta vastaan kaikkiaan 173 000 hehtaaria.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin käytetään 26 830 000 euroa. Virkistysalueiden hankinnan tukemiseen varataan 100 000 euroa. Määrärahasta 2 000 000 euroa voidaan tarvittaessa osoittaa Metsähallituksen käyttöön.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2016	2017	2018	2019	Yhteensä vuodesta 2016 lähtien
Ennen vuotta 2016 tehdyt sitoumukset	10 000	5 000	2 000	-	17 000
Vuoden 2016 sitoumukset	-	5 000	3 000	2 000	10 000
Menot yhteensä	10 000	10 000	5 000	2 000	27 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen siirto momentille 35.10.52 (HO 2015)	-8 000
Luonnonsuojelualuiden hankinta- ja korvausmenojen säästöpäätös (HO 2015)	-12 000
Paikkatietojärjestelmien ylläpito ja jatkokehittäminen (siirto momentille 35.10.52)	-350
Tasomuutos	-10 000
Yhteensä	-30 350

2016 talousarvio	18 480 000
2015 talousarvio	48 830 000
2014 tilinpäätös	53 530 000

64. EU:n ympäristörahas-*ton osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien LIFE-ympäristörahas-*tosta rahoituskauden 2007—2013 ja uuden kauden 2014—2020 osarahoitettavien hankkeiden sekä muiden pilottihankkeiden EU-rahoitusosuuksien maksamiseen.*

Määrärahaa saa käyttää noin 60 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen projektitehtäviin.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtionhallinnon organisaatioiden toteuttamiin LIFE+-ohjelman 2007—2013 ja 2014—2020 ohjelmakauden hankkeiden EU-osarahoitukseen.

EU:n suorittama rahoitusosuus LIFE-hankkeisiin ja pilottihankkeisiin tuloutetaan momentille 12.35.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1 500
Yhteensä	1 500

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2016 talousarvio	4 500 000
2015 talousarvio	3 000 000
2014 tilinpäätös	3 000 000

65. *Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilyä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien korvausten maksamiseen öljyjättemaksuina kertyvien varojen käytöstä öljyjätehuoltoon annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1191/1997) tarkemmin säädetyin perustein.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2016 talousarvio	1 000 000
2015 talousarvio	1 000 000
2014 tilinpäätös	1 000 000

66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ilmasto ja ilmakehä	300 000
Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus	500 000
Itämeri, vesistöt ja vesivarat	410 000
Materiaalitehokkuus ja kemikaalit	160 000
Asuminen ja rakennettu ympäristö	7 000
Muut maksut ulkomaille	63 000
Yhteensä	1 440 000

2016 talousarvio	1 440 000
2015 talousarvio	1 440 000
2014 tilinpäätös	1 324 000

70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merentutkimusalue Arandan peruskorjaukseen sekä jääolosuhteissa toimivan öljyntorjuntalaitteiston ja muun avomeriöljyntorjuntakaluston hankinnoista aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Mikäli vuodelle 2015 myönnettyä merentutkimusalue Arandan peruskorjaukseen liittyvää valtuutta solmia sopimuksia ja antaa sitoumuksia on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä päätöksiä vuonna 2016.

Selvitysosa: Merentutkimusalue Arandan peruskorjauksen suunnittelu on aloitettu vuonna 2015 ja se jatkuu vuonna 2016. Peruskorjaus on tarkoitus toteuttaa vuosina 2016–2018 ja sen kokonaiskustannusarvio on 11 600 000 euroa. Korjaus- ja muutostöissä pyritään käyttökustannuksien pienentämiseen. Peruskorjauksessa huomioidaan myös aluksella työskentelevien tutkijoiden työturvallisuuden sekä tutkimustyön laadun varmistaminen.

Korvauksia jääolosuhteiden öljyntorjuntalaitteiden ja puuttuvan avomeritorjuntakaluston hankinnasta arvioidaan saatavan öljysuojarahastosta 1 500 000 euroa. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.10.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2016 lähtien
Vuoden 2015 sitoumukset	4 000	4 000	3 000	11 000
Yhteensä	4 000	4 000	3 000	11 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Merentutkimusalue Arandan peruskorjauksen suunnittelu				-600
Merentutkimusalue Arandan peruskorjaus				4 000
Merentutkimusalueiden Aranda ja Muikko peruskunnostus				-850
Öljyntorjuntalaitteiston ja avomeriöljyntorjuntakaluston hankinta				3 500
Yhteensä				6 050

2016 talousarvio	7 500 000
2015 I lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	1 450 000
2014 tilinpäätös	13 500 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen*Selvitysosa:**Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi*

Kaavoituksella edistetään eheää ja liikennetarvetta vähentävää yhdyskuntarakennetta sekä luodaan edellytyksiä elinympäristön laatua parantavalle täydennysrakentamiselle. Erityisesti asuinalueiden sijoittamisella vaikutetaan yhdyskuntarakenteeseen ja sillä on oleellinen merkitys kilpailukyvyyn kannalta. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin perusteella korostetaan erityisesti kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelun kehittämistä ja yhdyskuntarakenteen ohjausta.

Maakunta-, yleis- ja asemakaavan tehtäviä selkeytetään niiden käyttämiseksi nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Kasvavien kaupunkiseutujen ja maaseudun suunnittelutarpeet ovat entistä eriytyneempiä. Vuonna 2015 selvitetään muun muassa mahdollisuuksia kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ohjauksen ja laadukkaan täydennysrakentamisen parantamiseksi. Asuin- ja työpaikka-alueiden elinympäristön laatua edistävällä täydennysrakentamisella hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria, vähennetään liikennetarvetta ja tuetaan joukkoliikenteen ja muiden palvelujen järjestämistä. Kirkonkylä-, kylä- ja maaseudun maankäytön ohjausta kehitetään huomioiden kasvualueista poikkeava kehittämistarve, luonnonvaratalouden uudet kehityssuunnat ja pyrkimys paikalliseen energiantuotantoon. Kuntien rakenneuudistus tuo tarvetta maaseutualueiden palveluja tukevaan suunnitteluun.

Kulttuuriympäristön suunnitelmallisen hoidon ja käytön mahdollisuudet ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa tunnustetaan ja tuetaan tähän liittyviä toimenpiteitä.

Tuulivoimarakentamisen suunnittelua ohjataan eri lakien mukaisilla menettelyillä ja sen laatua on tarpeen yhdenmukaistaa. Tuulivoimarakentamisen ohjauskeinoja kehitetään edelleen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteiden saavuttamiseksi.

Annetaan lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymistä uudisrakentamisessa koskeva hallituksen esitys eduskunnalle. Samassa yhteydessä varmistetaan se, että uusiutuvan energian käyttöön kannustavan RES-direktiivin velvoite uusiutuvan energian käyttämisestä rakennuksissa tulee toimeenpantua. Luodaan mahdollisuuksia ja kannustetaan nykyisiä vähimmäisvaatimuksia energiatehokkaampaan rakentamiseen uudis- ja korjausrakentamisessa. Rakennusten energia-

tehokkuusdirektiivin (EPBD) ja energiatehokkuusdirektiivin (EED) uudistamistyö on käynnissä. Uusien rakennustuoteryhmien energiamerkintää ja energiaa käyttävien tuotteiden ekologisen suunnittelun vaatimuksien toimeenpanosta ja ohjauksesta huolehditaan.

Edistetään suunnitelmallista kiinteistönpitoa ja kiinteistöjen hyvää ylläpitoa sekä korjausrakentamisen hyviä käytäntöjä portaaliratkaisuin ja korjausneuvontaverkostoa vahvistamalla. Jatketaan rakentamismääräysten uusimista ottaen huomioon myös EU-säädökset. Energiatehokkuutta parantavissa korjausrakentamistoimissa huomioidaan rakennuksen ominaispiirteitä säilyttäviä ja turvaavia ratkaisuja, jotka samalla tukevat elinympäristön laadun parantamista ja myös kulttuuriympäristön ja perinteisen rakennuskannan erityisvaatimuksien huomioon ottamista.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimiva kiertotalous

Valmistellaan toimia ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi uudisrakentamisessa ja korjaamisessa.

Hyvä ympäristön tila

Alueidenkäytön suunnittelulla vaikutetaan olennaisesti elinympäristön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Hyvän elinympäristön turvaamiseksi kehitetään keinoja sekä kasvavien kaupunkiseutujen että väestöltään vähenevien alueiden suunnittelun parantamiseen.

Hyvin hoidettu ja elinvoimainen kulttuuriympäristö lisää ihmisten hyvinvointia ja sillä on tärkeä merkitys viihtyisän asuin ympäristön luomisessa. Kulttuuriympäristöjen arvo ja myönteiset vaikutukset yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnustetaan ja niitä osataan hyödyntää hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Kehitetään valtion kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kiinteistövarallisuuden hoidon ja suojelun menettelyjä. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet huomioidaan alueiden käytössä ja rakentamisessa, samoin maaseudun kylät, kirkonkylät ja niiden elinvoiman turvaaminen. Tuetaan taantuvien alueiden elinvoimaisuutta muun muassa edistämällä vajaakäytössä olevien tilojen käyttöä.

Alueiden käytön suunnittelu tukee vihreän infrastruktuurin ylläpitämistä ja vahvistamista. Viherrakennetta tarkastellaan kokonaisuutena. Luonnossa liikkumismahdollisuuksia ja lähivirkistysmahdollisuuksia parannetaan niin, että luonto on kaikenikäisten saavutettavissa.

Melulle altistuneiden määrää arvioidaan ympäristömeludirektiivin melukartoitusten ja valtioneuvoston meluntorjunnasta tekemän periaatepäätöksen perusteella ja kehitetään mahdollisimman kustannustehokkaita meluntorjuntaratkaisuja.

Merialueeseen kohdistuu yhä enemmän erilaisia käyttöpaineita, joiden yhteen sovittamisesta on huolehdittava. EU:n merialuedirektiivin edellyttämällä merialuesuunnittelulla vaikutetaan merialueen taloudellisen kasvun kestävyteen ja meriympäristön suojeluun.

Toteutetaan eduskunnan edellyttämiä toimenpiteitä rakennusten kosteus- ja homeongelmien poistamiseksi.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

Viherrakenteeseen ja ekosysteemipalveluihin liittyvät kysymykset nostetaan selkeämmin esille alueidenkäytön suunnittelussa.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

Toimivat asuntomarkkinat edistävät kasvuseutujen hallitun yhdyskuntarakenteen syntymistä ja luovat edellytyksiä seutujen yleiselle taloudelliselle toimintakyvylle ja erilaisten palvelujen tehokkaalle järjestämiselle. Kysyntään nähden riittävä asuntotarjonta on avainasemassa kasvavien kasvukeskusten asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisessa ja seudun kilpailukykyyn parantumisessa.

Kaupunkiseutujen eheytyminen vähentää autoilun tarvetta, lisää arjen sujuvuutta ja parantaa palvelujen edellytyksiä ja saavutettavuutta. Alueita kehitetään kokonaisvaltaisesti siten, että maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnitelmat sekä toteutus sovitetaan yhteen yli kuntarajojen. Kuntien välinen yhteistyö edistää selviytymistä kiristyvän kuntatalouden haasteista.

Talouden yleinen epävarmuus ja heikko talouskehitys ovat jatkuneet jo pitkään. Asuntojen uudisrakentaminen on vähentynyt viime vuosien hitaasta talouskasvusta johtuen. Määrä oli 25 000 asuntoa vuonna 2014. Vähentymisen odotetaan taittuvan vuonna 2015 ja tuotannon arvioidaan olevan 25 500 asuntoa, mutta tästä huolimatta asuntotuotannon volyymin odotetaan edelleen laskevan. Vaikka korkotaso on edelleen erittäin matala, ovat työttömyyden kasvu ja yleisen ostovoiman heikentyminen jo valmiiksi asuntojen korkean hintatason kanssa hillinneet erityisesti suurempien omistusasuntojen kysyntää ja hinnat ovat kääntyneet laskuun.

Kaupungistumisen jatkuessa uusia asuntoja tarvitaan erityisesti isoilla kasvuseuduilla, erityisesti Helsingin seudulla. Varsinkin kohtuuhintaisia asumisratkaisuja tarvitaan pääkaupunkiseudulla, jossa asuntomarkkinatilanne on koko maassa selvästi haastavin. Kaupungistumisen lisäksi väestön ikääntyminen, palvelusektorin kasvava työvoimatarve ja lisääntynyt maahanmuutto nostavat asuntojen kysyntää kasvukeskuksissa myös jatkossa.

Asuntomarkkinoiden toimivuuden ja kohtuuhintaisen asumisen ensisijainen edellytys on riittävä, nopeasti käyttöön saatavissa oleva tonttivaranto. Kaavoitettua tonttivarantoa on tarve lisätä tukeutuen jo olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen, jolloin joukkoliikenteen ja palveluiden tehokkaan järjestämisen edellytykset voivat toteutua.

Suurimmilla kaupunkiseuduilla toteutetaan uudistettuja aiesopimuksia tavoitteena eheät, toimivat ja kilpailukykyiset kaupunkiseudut. MAL-aiesopimusmenettelyllä tiivistetään sekä kuntien keskinäistä että kuntien ja valtion eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä seudullisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Valtion tukeman asuntotuotannon painopiste on suurimmissa kasvukeskuksissa, aivan erityisesti Helsingin seudulla.

Ympäristöministeriö koordinoi metropolipolitiikkaa, jolla kehitetään metropolialuetta kokonaisuutena painottamalla eri toimijoiden yhteistyömuotoja ja kansallisten politiikkatoimenpiteiden aluelähtöistä räättälöintiä. Metropolipolitiikan ja sen välineiden toimivuutta arvioidaan ja selvitetään myös alueen yhdyskuntarakenteen vaikutuksia kilpailukykyyn ja tuottavuuden nousuun hyödyntäen alan kansainvälisiä tutkimustuloksia.

Ikääntyneen väestön asuinoloja edistetään edelleen käynnissä olevan kehittämisohjelman puitteissa. Erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien väestöryhmien asuntojen määrää kasvatetaan mm. muistisairaiden vanhusten määrän nousun ja laitospaikkojen vähentämistavoitteen vuoksi. Erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuinolojen parantamiseen. Asunnottomuustyötä jatketaan. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmaa jatketaan. Sen keskiössä ovat hajautettuihin asumisratkaisuihin sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen panostaminen. Asumisneuvontaa kehitetään. Asumisen tukitoimissa korostuu monialainen liikkuva, kotiin vietävä tuki. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan tavoitteena vähentää kehitysvammaisten laitospaikkojen määrää. Myös mielenterveyskuntoutujien asumista kehitetään.

Valtion tuotantotuen perusteena ovat asuntojen pitkäaikainen käyttötarve sekä hankkeiden taloudellinen kestävyys. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan pääasiallisesti suurilla kaupunkiseuduilla alueille, joilla tarve kohtuuhintaisista asumisratkaisuista on suurin. Helsingin seudun asuntotuotannossa valtion tukemaa normaalia vuokra-asuntotuotantoa tuetaan käynnistysavustuksin.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2013	2014	2015 arvio	2016 arvio
ARA-tuotanto (osapäätökset):				
Kasvukeskukset	5 000	5 000	6 500	6 500
Muu maa	1 300	1 500	1 000	1 000
Erityisryhmille tarkoitettut asunnot ARA-tuotannossa	3 000	2 900	4 000	4 000
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumi-soikeustalot), %	66	54	60	60
Asuntojen hintojen muutos, %	2,1	0,6	0	2
Vapaa- ja vuokra-asuntojen vuokrien muutos, %	3,8	3,3	3	3
Aravavuokrien muutos, %	3,8	3,0	3	3

Helsingin seudun aiesopimuksen toteutuminen aiesopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 arvio	2016 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	13 000	11 900	13 000	13 000	13 000
Koko asuntotuotanto (alkava)	12 500	10 900	10 700	11 700	11 700
Valtion tukema vuokra-asuntotuotanto (alkava)	2 500	1 540	2 000	2 850	2 500

Asunnottomien määrä

	2013	2014	2015 arvio	2016 arvio
Yhden hengen taloudet yhteensä	7 500	7 100	7 000	7 000
Perheet yhteensä	420	430	450	450
Pitkäaikaisesti asunnottomat yhteensä	2 545	2 440	2 400	2 300

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2014 ja arvio vuosista 2015—2016

	2014 toteutuma asuntoa	2015 arvio asuntoa	2016 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettavat uudet asunnot yhteensä	25 000	25 500	27 000
— asuntolainojen korkotuki	6 558	7 500	7 500
— täytetakauksellinen välimalli	822	2 000	2 000
— vapaa- ja vuokra-asunnot	17 620	16 000	17 500
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	13 700	4 500	4 500
Perusparannuksen takauslainoitus	-	8 000	8 000
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästö-palkkiojärjestelmä	1 500	1 500	1 500
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	500	500	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtioneuvoston tuki ¹⁾	14 650	15 000	15 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion asuntorahaston riskien hallinta

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtion takausvastuiden määrää. Uuden tuetun tuotannon kohdentaminen pääosin suurille kaupunkiseuduille pienentää kuitenkin lainoihin liittyviä takausriskejä. Myös valtion aiemmin myöntämät aravalainat painottuvat suuriin kasvukeskuksiin.

Lainoihin liittyviä riskejä seurataan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ja Valtiokonttorin yhteisessä riskityöryhmässä. Vanhojen aravalainojen maksuviiveet ovat olleet viimeisen vuoden aikana selvässä kasvussa. Tästä huolimatta Valtiokonttorin riskimallin mukaan aravalainapääomista noin 94 % on pieniriskisissä tai lähes riskittömissä kunnissa. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja johtuvat lähinnä tyhjilleen jääneiden asuntojen aiheuttamista taloudellisista rasitteista yhteisöille.

Ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta helpotetaan lainoihin liittyvien erilaisten tuki- ja huojennustoimenpiteiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Toimenpiteissä painotetaan kustannustehokkuutta. Lisäksi aravalainojen ennen aikaista takaisinmaksua korvaavalla lainarahoituksella helpotetaan valtion myöntämällä täytetakauksella. Aravalainojen ylimääräiset lyhennykset ovat olleet kahden viimeisen vuoden aikana yhteensä noin 401 milj. euroa.

Asuinrakennusten perusparantamisen tukemisessa tuki kohdennetaan kohteisiin, joiden käyttö on jatkossakin pitkäaikaista. Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet ovat suhteessa lainakantaan erittäin vähäisiä ja takauksista aiheutuneiden takauskorvausten odotetaan pysyvän pieninä.

	2013	2014	2015 arvio	2016 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.3.)	6 900	6 380	6 100	5 700
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	8 300	9 430	11 000	12 000
Omistusasuntolainojen valtioneuvoston vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	2 000	2 020	2 200	2 300
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,29	0,5	0,9	1,0
Omistusasuntolainojen valtioneuvoston takauksista maksetut takauskorvaukset (1 000 euroa)	700	190	400	400
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	3 300	2 500	3 000	3 000

Asumisen tuen kehitys vuosina 2014—2016 (milj. euroa)

	2014 toteutunut	2015 talousarvio	2016 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset 35.20.55	43	-	25
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	280	240	230
Yleinen asumistuki	742	918	1 045
Eläkkeensaajan asumistuki	498	527	553
Opiskelijoiden asumislisä	266	272	273

Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet
Korkotuet

	2014 toteutunut	2015 talousarvio	2016 esitys
— asuntolainojen korkotuki	8,7	13,0	13,2
Avustusten myöntämisvaltuudet			
— korkotukilainoituksen käynnistysavustus	10,0	10,0	10,0
— takauslainojen käynnistysavustus	-	3,0	-
— avustukset erityisryhmille	120,0	120,0	125,0
— tervehdyttämisavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	0,4	2,6	2,6
— purkuavustukset	0,3	2,0	2,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	15,0	15,0	15,0
— asuinaluekohtainen avustus kasvukeskusten kunnille	4,0	4,0	-
— aravatalojen purkuakordit	0,4	3,5	3,0 ¹⁾
— aravatalojen rajoitusakordit	1,0	1,5	2,0 ¹⁾
— asumisneuvontatoiminta	0,5	0,9	0,9
— perusparantamisen käynnistysavustus	139,8	-	-
— korjausavustukset	4,1	40,0	-
— käyttötarkoituksen muutosavustus	-	2,0	-
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämisrahoitus	0,7	0,7	0,7
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	1 015	1 170	1 170
Valtion takausvaltuus täytetakauksellisen välimallin vuokratulojen rakentamis- lainoille	121	285	285
Valtion takausvaltuus asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainoille	-	100	100
Kokonaistakausvaltuuden muutos omistusasuntolainoille	100	200	-

¹⁾ Purku- ja rajoitusakordit on yhdistetty vuonna 2016 siten että yhteisvaltuus on enintään 5 milj. euroa.

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 956 000 euroa.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus edistää kestävästä ja kohtuuhintaista asumista tukien toimeenpanolla, ohjauksella ja valvonnalla sekä niihin kytkeytyvällä kehittämistoiminnalla. Virasto hoitaa valtion asuntorahastosta ja valtion talousarviosta rahoitettavia asuntojen korkotukilainoitukseen sekä valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä sekä rahoittaa asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa ja valvoo ARA-vuokra-asuntojen vuokrien määrittämistä, hoitaa lainoihin ja takauksiin liittyvää riskienhallintaa sekä vastaa asumisen ja asuntomarkkinoiden informaatiopalveluista.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnassa korostuvat kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa, erityisryhmien asumista ja asuntokannan kehittämistä koskevat tehtävät. Erityisesti se ottaa huomioon vanhenevan väestön asumistarpeet, energiatehokkuuden parantamisen, ja asuinalueiden kehittämisen. Virasto vastaa energiatodistusmenettelyn valvonnasta ja huolehtii energiatodistustietojärjestelmän ylläpidosta.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuonna 2016:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

- painottaa toiminnassaan kohtuuhintaisen normaalin vuokra-asuntotuotannon edistämistä erityisesti Helsingin seudun ja muiden aiesopimuskuntien osalta ja kehittää tukien toimeenpanoa
- painottaa hankkeiden toteutumista kilpailumenettelyin siten, ettei hankkeiden kustannusten nousu ylitä kohtuullista tasoa
- kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset kaikkein heikoimmille ryhmille kohteiden pitkäaikaisen tarpeen perusteella ja tukee osaltaan ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman, kehitysvammaisten asumista koskevan periaatepäätöksen ja pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelman toteuttamista
- edistää rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja eheää yhdyskuntarakennetta
- vastaa vuokrien määrityksen valvonnasta ja varmistaa ohjaus- ja valvontatoiminnalla asuntotuotannon tukien kohdentumisen asukkaille
- edistää ja etsii keinoja asuntomarkkinoiden jakautumisen seurauksena syntyvien vuokratyhtiöiden taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi ja asuntokannan sopeuttamiseen yhdessä kiinteistönomistajien ja kuntien kanssa kehittämällä kokonaisvaltaista, ennakoivaa, kestäväää asumisen ja asuntokannan suunnittelua
- painottaa kehittämistoiminnassa erityisesti tulosten vaikuttavuutta käytännössä. Etsii tutkimus- ja kehittämistoiminnassa uusia, kestäviä, innovatiivisia ja laajasti vaikuttavia keinoja ja menetelmiä kohtuuhintaisen asumisen ja elinkaarihokkaan rakentamisen, peruskorjaamisen ja täydennysrakentamisen kehittämiseen.

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 arvio	2016 arvio
Korkotukilainaksi hyväksyminen, päätöksiä kpl	245	450	300	300
ARAn myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	596	893	1 300	900
Kuntien myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	5 822	3 851	3 800	3 700
Avustukset hissien rakentamiseen, päätöksiä kpl	70	152	170	70
Avustukset asuinalueiden kehittämiseen, päätöksiä kpl	53	47	50	50
Luovutuksensaajan nimeämiset	35	29	40	40
Rajoituksista vapauttamiset, päätöksiä kpl	242	178	200	200
Kehittämisrahalla tehdyt hankintapäätökset	27	35	25	25
Kuntien vuokratulojen ja yleishyödyllisten yhteisöjen ohjaus- ja valvontakäynnit	22	19	18	18
Riskienhallintaan kohdistetut ohjauskäynnit	11	11	12	12
Korjaus- ja energia-avustusten tarkastuskäynnit kunnissa, kpl	5	1	5	5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2014 toteutuma	2015 varsinainen talousarvio	2016 esitys
Bruttomenot	5 002	5 039	5 148
Bruttotulot	155	96	192
Nettomenot	4 847	4 943	4 956
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 489		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 661		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankinnasta maksuun -säästö (HO 2015)	-11
Omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-11
Palkkaliukumasäästö	-16
Palkkausten tarkistukset	28
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-25
Toimintameno säästö (HO 2015)	-50
Vuokramenojen indeksikorotus	5
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-5
Tasomuutos	98
Yhteensä	13
2016 talousarvio	4 956 000
2015 talousarvio	4 943 000
2014 tilinpäätös	5 019 000

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista annetun lain (1184/2005) mukaisiin avustuksiin.

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään vanhusten ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen, hissien rakentamiseen ja liikkumisesteiden poistamiseen asuinrakennuksissa. Lisäksi myönnetään avustuksia kuntotutkimuksiin kosteusvaurioituneissa, terveyshaittoja aiheuttavissa rakennuksissa. Muita lain (1184/2005) mukaisia korjausavustuksia ei myönnetä. Energia-avustuksia myönnetään pienituloisille avustuksensaajaruokakunnille toimenpiteiden kohdistuessa enintään kaksi asuinhuoneistoa käsittävään asuinrakennukseen. Muita energia-avustuksia ei myönnetä.

Korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista annetun lain nojalla vuonna 2015 myönnetty avustukset maksetaan valtion asuntorahaston varoista.

2016 talousarvio	25 000 000
2014 tilinpäätös	43 000 000

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtioneuvoston takaukset

Vuonna 2016 saa valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia lainoja yhteensä enintään 1 170 000 000 euroa.

Vuonna 2016 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtioneuvoston takauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 285 000 000 euroa.

Vuonna 2016 saa asunto-osakeyhtiöalojen peruserävarainlainojen valtioneuvoston takauksesta annetun lain mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2016 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 500 000 000 euroa vuoden 2016 lopussa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetussa laissa, valtiontakauksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa, omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa sekä asunto-osakeyhtiötalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2016 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 15 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai arava-vuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla tai, mikäli on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, saa vuonna 2016 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n ja 16 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 5 000 000 euroa, kuitenkin siten, että aravarajoituslain 16 a §:n mukaisten rajoitusakordien määrä on yhteensä enintään 2 000 000 euroa.

Avustukset

Vuonna 2016 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 125 000 000 euroa.

Vuonna 2016 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 10 000 000 euroa valtion ja Helsingin seudun kuntien väliseen aiesopimukseen sitoutuneissa kunnissa niille, jotka rakennuttavat vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia vuokra-asuntoja muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on 10 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2016 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämistä avustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 200 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2016 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää asuntojen purkuavustuksia yhteensä enintään 2 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2016 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaista hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 15 000 000 euroa siten kuin asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2016—2019 myönnettävistä valtionavustuksista annettavalla valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lisäksi saa tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä mainittuun tarkoitukseen vuosina 2017—2019 myönnettävistä avustuksista siten, että vuodesta 2016 lukien avustusten ja ehdollisten ennakkopäätösten yhteismäärä on enintään 60 000 000 euroa.

Vuonna 2016 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää yhteensä enintään 900 000 euroa asumisneuvojatoimintaan. Avustuksen määrä on enintään 35 prosenttia kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2016 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Varainhankintavaltuudet

Asuntorahastolla saa kerrallaan olla lainaa yhteensä enintään 300 000 000 euroa.

Selvitysosa: ARA-asuntojen asukasvalintaa muutetaan toimeentulotuki- ja asumistukiasiakkaita suosivaksi ja valtion tukemien asuntojen asukasvalintaan palautetaan tulorajat sekä kannustinloukkujen pienentämiseksi vaikeasti työllistyvät asetetaan etusijalle valtion rahoittamiin vuokra-asuntoihin. Tämän johdosta hallitus antaa syysistuntokaudella 2015 hallituksen esitykset aravarajoituslain (1190/1993) ja vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) muuttamisesta. Lisäksi asukkaiden valinnasta arava- ja korkotukivuokra-asuntoihin annettua valtioneuvoston asetusta (166/2008) muutetaan.

ARA-asunnoissa yleishyödyllisyyden vaatimusta kiristetään ja tehostetaan ARA-asuntojen tarjoamista edullisella vuokralla. Tämän johdosta annetaan hallituksen esitykset aravalain (1189/1993), aravarajoituslain (1190/1993), vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) muuttamisesta. Lisäksi arava-asetusta (1587/1993), vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua valtioneuvoston asetusta (666/2001) ja yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen tuoton tuloutuksesta annetun valtioneuvoston päätöstä (1203/1999) muutetaan.

Asumisoikeusasuntojen valtuutta on tarkoitus alentaa kolmanneksella syksyllä 2015 annettavassa käyttösuunnitelmassa, jonka valtioneuvosto vahvistaa vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisesti.

Työvoiman saatavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn turvaamiseksi korkotuettua normaalia vuokra-asuntotarjontaa edistetään korkotukimallin vuokra-asuntojen käynnistysavustuksella. Avustus kohdennetaan Helsingin seudulle ottaen huomioon seudun muusta maasta poikkeava kustannus- ja kysyntätilanne. Tällä seudulla asuntomarkkinat eivät tarjoa tyydyttävässä määrin pieni- ja keskituloisille kotitalouksille kohtuuhintaisia asuntoja, mikä uhkaa seudun talouden kasvua sekä yhteiskunnan yleistä etua. Käynnistysavustuksella voidaan parantaa pienten ja keskisuurten toi-

mijoiden edellytyksiä rakentaa kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja vähentämällä kohteen oman pääoman tarvetta. Tuki on osa Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen uutta aiesopimusta.

Osana valmisteltavia uusia valtion ja kasvukeskuskuntien välille solmittavia maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksia niiden kaavoitustavoitteiden saavuttamista tuetaan 30 prosentin suuruisilla kunnallistekniikka-avustuksilla vuosina 2016—2019, joihin varataan vuosittain 15 milj. euroa. Avustukset sidotaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumiseen, kuntien välisen yhteistyön edistämiseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Avustus kohdistuu kasvukeskuksiin painopisteenä erityisesti Helsingin seutu.

Asumisneuvojatoiminnan avustamista jatketaan erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien tukemiseksi. Toiminnalla voidaan vähentää vuokraveloista ja hädöistä aiheutuvia kustannuksia. Asumisneuvonta on yhä enemmän vaikeiden sosiaalisten ongelmien parissa työskentelemistä. Toimintaa on tarpeellista kehittää yhtäältä ympäristöministeriön hallinnonalalla liittyen kiinteistötalouden ylläpitoon ja toisaalta kokonaisvaltaisesti, laajempaan asuinaluekohtaisesti vaikuttavampana sosiaalipalveluna, joka kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Asumisneuvonnan tukemisen tavoitteena on vakiinnuttaa kuntien vapaaehtoiseksi pysyväksi toiminnaksi. Avustuksen määrää on enintään 35 prosenttia.

Vuonna 2016 valtion asuntorahasto on velaton. Asuntorahastosta maksettavien veloitteiden ja rahastoon kertyvien tulojen ajoittumisen välisten erojen tasaamiseksi ja rahaston maksuvalmiuden varmistamiseksi rahastolla on tarvittaessa oltava edellytys lyhytaikaiseen varainhankintaan.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 2016 seuraavaksi:

Asuntorahaston rahoitusrakenne vuonna 2016 (milj. euroa)

Arvioitu saldo 1.1.2016	480
Tulot	
— Tulot asuntolainoista	530
— Tulot takausmaksuista	10
Menot	
— Korkotuki- ja avustusmenot	200
— Siirto talousarvioon	47
Arvioitu saldo 31.12.2016	773
2016 talousarvio	—
2015 I lisätalousarvio	—
2015 talousarvio	—
2014 tilinpäätös	—

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin yksityisille omistajille ja rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen
- 2) rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin
- 3) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisesti avustuksiin kunnille.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2016 talousarvio	850 000
2015 talousarvio	850 000
2014 tilinpäätös	1 350 000